

SPIS TREŚCI

I. Źródła do dziejów Słowiańszczyzny Wschodniej, Rusi Kijowskiej i wielkiego księstwa moskiewskiego	5
1. Pisarze gocy, bizantyjscy i zachodnioeuropejscy	6
2. Pisarze arabscy	8
3. Latopisy ruskie	9
a. Powieść doroczna	10
b. Latopisarstwo późniejszych okresów	14
4. Hagiografia	17
5. Słowo o wyprawie Igora	19
6. Odgłosy najazdu Mongołów	22
7. Cykl kulikowski	23
8. Byliny	24
II. Piśmiennictwo szesnastowieczne i siedemnastowieczne	25
1. Chronografy	26
2. Literatura polityczna	26
3. Literatura religijna	29
4. Opowieści	31
5. Literatura wielkiej smuty	32
6. Początki nowożytnej historiografii	35
7. Literatura polityczna i religijna II połowy XVII wieku	36
8. Źródła prawne i gospodarcze do dziejów Rusi i Rosji	37
III. Relacje i opisy cudzoziemców	40
1. Podróźnicy z XIII wieku	40
2. Relacje i opisy z XVI i XVII wieku	41
a. Herberstein	41
b. Polacy o Rosji	42
c. Świadczenia zainteresowań Zachodu Rosją	44

IV. Literatura naukowa o historii Rusi i Rosji do końca XVII wieku . . .	49
1. Opracowania syntetyczne	50
2. Publikacje monograficzne	52
V. Europa Wschodnia przed powstaniem państwa staroruskiego . . .	56
1. Warunki naturalne	56
2. Osiągnięcia archeologii	58
3. Scytowie i Grecy	60
4. Sarmaci i plemiona protosłowiańskie	63
5. Wędrowka ludów	65
6. Chazarowie i Bułgarzy	67
VI. Ruś pogańska	69
1. Życie Słowian Wschodnich w okresie przedpaństwowym	69
2. Rozmieszczenie terytorialne plemion	71
3. Powstanie państwa	75
4. Normaniści i antynormaniści	76
5. Problem nazwy „Rus”	79
6. Rozwój polityczny Rusi Kijowskiej	80
7. Podboje Światosława	83
VII. Przyjęcie chrztu. Rozkwit i upadek	86
1. Walki książąt o władzę	86
2. Państwo Włodzimierza Wielkiego. Chrzest Rusi	87
3. Druga faza walk o władzę	89
4. Jarosław Mądry	90
5. Stosunki społeczno-ekonomiczne	91
6. Kultura wczesnofeudalnego państwa kijowskiego	93
7. Podział państwa	94
8. Ruś Kijowska w drugiej połowie XI wieku	95
9. Ostatnie lata jedności	100
VIII. Rozdrobnienie feudalne	102
1. Przesłanki procesu rozdrobnienia	102
2. Mozaika księstw	104
3. Księstwo halicko-włodzimierskie (halicko-wołyńskie)	107
4. Ziemia nowogrodzka	110
5. Księstwo włodziemiersko-suzdalskie	113
6. Gospodarka i ustrój	117
IX. W walce z najeźdźcami	124
1. Najwcześniejsze dzieje Mongolii	124
2. Dżyngis-chan	125
3. Wyprawa na Europę	126
4. Zwierzchnictwo mongolskie nad Rusią	129
5. Ekspansja Szwedów i Niemców. Aleksander Newski	131
6. Moskwa i Twer	134

X. Moskwa głównym ośrodkiem ziem ruskich	138
1. Piętnastolecie Iwana Kality	138
2. Kontynuacja polityki lojalności i siły	142
3. Wielkie księstwo litewskie	144
4. Osłabienie Złotej Ordy. Klęska Tatarów na Kulikowym Polu	147
5. Między Litwą i Tatarami	150
6. Litwa u szczytu potęgi	152
7. Wojna feudalna za Wasyla II	154
8. Problem unii kościelnej	157
XI. Zjednoczenie ziem wielkoruskich	159
1. Przesłanki przyszłej wielkości	159
2. System władania ziemią	160
3. Ludzie służebni	161
4. Cerkiew i miasta	163
5. Polityka zjednoczeniowa Iwana III. Koniec niezależności Nowogrodu	164
6. Zrzucenie zwierzchnictwa tatarskiego	167
7. Dalsze osiągnięcia	168
8. Polityka dynastyczna	171
9. Zakończenie procesu zjednoczeniowego	172
10. Herezje i spory wśród duchowieństwa	174
11. Aparat władzy	176
12. Losy chłopstwa	177
13. Kultura Rusi w okresie rozdrobnienia feudalnego	173
XII. Monarchia rosyjska w drugiej połowie XVI wieku	181
1. Trudności wewnętrzne	181
2. Iwan IV Groźny	183
3. Lata reform	184
4. Przyłączenie Powołża	187
5. Penetracja w kierunku Syberii	189
6. Walka o dostęp do morza	192
7. Oprycznina	196
8. Ostatni Rurykowiec	202
XIII. Okres wielkiego zamętu	208
1. Elekcja Borysa Godunowa	208
2. Sukcesy i nieszczęścia	210
3. Dymitr Samozwaniec. Kariera	213
4. Dymitr Samozwaniec. Katastrofa	217
5. Car bojarski — Wasyl Szujski	219
6. Wojna chłopstwa	222
7. Drugi „Łzędymitr”	224
8. Wojna polsko-rosyjska	227

XIV. Pod rządami nowej dynastii	232
1. Druga elekcja	232
2. Przewyciężanie zamętu	234
3. Stabilizacja polityczna	237
4. Koniec smuty	239
5. Wojna o Smoleńsk	240
6. Kozacy i Azow	242
7. Stosunki wewnętrzne w połowie stulecia	244
8. Bunt solny	245
9. Ułożenie soborowe	247
10. Powstanie w Pskowie i w Nowogrodzie	250
XV. Druga połowa XVII wieku	252
1. Reforma patriarchy Nikona	252
2. Religijne i społeczne następstwa reformy	255
3. Upadek Nikona	256
4. Bunt klasztoru Sołowieckiego	258
5. Wojny z Polską i Szwecją	260
6. Bunt miedziany	262
7. Druga wojna chłopska. Stiepan Razin	264
8. Stare i nowe obyczaje	267
9. Panowanie Fiodora III	269
10. Ustrój i gospodarka	270
11. Kultura Rosji w XVI i XVII wieku	275
XVI. Źródła i literatura do dziejów Rosji osiemnastowiecznej	280
1. Wydawnictwa źródłowe	280
a. Zbiory dokumentów	281
b. Poglądy współczesne	282
c. Pamiętniki Rosjan	282
d. Wspomnienia cudzoziemców	284
2. Literatura naukowa	286
a. Opracowania syntetyczne	286
b. Opracowania monograficzne	288
XVII. Panowanie Piotra I	292
1. Bunt strzelców	292
2. Regencja Zofii	294
3. Pierwsze lata panowania Piotra I. „Wielkie poselstwo”	297
4. Wojna północna. Imperium rosyjskie nad Bałtykiem	300
5. Reformy	305
6. Ożywienie gospodarcze	308
7. Szlachta, „czynownictwo” i chłopci	310
8. Reformy w dziedzinie kultury i oświaty. Oceny historyczne	314

9. Pomocnicy reformatora	315
10. Ruchy społeczne	317
11. Opozycja. Ostatnie lata	317
XVIII. Okres przewrotów pałacowych	320
1. Wielkość i upadek Mienszykowa	320
2. Panowanie carowej Anny. Biron	323
3. Tragedia Dolgorukich	325
4. Wydarzenia polityczne	326
5. Walka o tron	327
6. Faworyci carowej Elżbiety	328
7. Polityka wewnętrzna	330
8. Rosja w wojnie siedmioletniej	331
9. Piotr III	332
XIX. Potęga monarchii szlacheckiej	335
1. Osobowość Katarzyny II	335
2. Kontakty z filozofami francuskimi	336
3. System Północny	337
4. Polityka wewnętrzna	338
5. Próby ułożenia nowego kodeksu praw	340
6. Pierwszy rozbiór Polski	341
7. Wojna z Turcją	343
8. Wojna chłopska. Jemelian Pugaczow	345
9. Rosja po wojnie chłopskiej	347
10. Polityka zagraniczna Rosji w latach 1774-1796	350
11. Paweł I	355
12. Kultura Rosji w XVIII wieku	358
a. Akademia Nauk. Łomonosow	358
b. Wyprawy eksploracyjne	359
c. Literatura piękna	360
d. Architektura, rzeźba i malarstwo	361
e. Pierwsze posiewy rewolucji	362
Indeks nazwisk	364
Indeks nazw geograficznych i etnicznych	375
Tablica genealogiczna Rurykowiczów	206
Spis map	
Scytia i plemiona sąsiednie na przełomie starej i nowej ery	64
Plemiona wschodniosłowiańskie w IX i X wieku	72
Ruś w okresie rozbitcia dzielnicowego przed najazdem Mongołów	120
Ruś i Złota Orda	139
Wielkie Księstwo Litewskie	153

Kształtowanie się państwa rosyjskiego: koniec XV — początek XVI wieku	169
Chanat Kazański na początku XVI wieku	188
Powstanie Razina (1666 - 1671)	265
Zmiany terytorialne po traktacie nysztadzkim 1721 roku ;	304
Rosja w pierwszej połowie XVIII wieku ;	312
Zmiany terytorialne na podstawie traktatu w Kuczuk-Kainardzi (1774) ;	344
Powstanie Pugaczowa (Wojna chłopska 1773 - 1775) ; ; ; ; ; ; ;	346

